

## KONKURENCES TIESĪBU ZIŅAS

Cienījamais lasītāj!

Šajā zvērinātu advokātu biroja RAIDLA LEJIŅŠ & NORCOUS sagatavotajā konkurences tiesību jaunumu apskatā atradīsiet ziņas par, mūsdiā, nozīmīgākajām nozares aktualitātēm.

Šiem un citiem mūsu biroja jaunumiem ātrāk un ērtāk ir iespējams sekot arī Raidla Lejiņš & Norcouš Latvijas biroja Twitter kontā @RLN\_Latvia.

Ar cieņu -



**Dace Silava-Tomsone**  
Vadošā partnere,  
Zvērināta advokāte,  
ES un konkurences tiesību  
prakses grupas vadītāja



**Uģis Zeltiņš**  
Zvērināts advokāts

**Šajā numurā:****Tiesu prakse**

- Uzņēmuma atbrīvošana no atbildības, sniedzot lietas apstākļiem „citu loģisku izskaidrojumu”
- Argumenti par pamattiesību neievērošanu joprojām neizpelnās tiesu ievērību

**Citviet**

- Somija – dominējošs stāvoklis patēriņa preču mazumtirdzniecībā pie 30% tirgus daļas
- Zviedrija – konkurences iestāde nemierā ar pašvaldības prasību jaunas mājas pieslēgt centralizētajai apkurei

**Biroja jaunumi**

- Atgādinājums: Rīta seminārs par personas datu aizsardzību 3. oktobrī

## Tiesu prakse

### Uzņēmuma atbrīvošana no atbildības, sniedzot lietas apstākļiem „citu loģisku izskaidrojumu”

[tiesas.lv](http://tiesas.lv)

Eiropas Savienības tiesas praksē ir atzīts, ka lielākajā daļā konkurences lietu ir grūti atrast tiešus pārkāpuma pierādījumus. Visbiežāk pret konkurenci vērstu darbību pastāvēšana ir jāizsecina no zināma skaita sakrītību un norāžu, kuras, skatītas kopā un nepastāvot citam loģiskam izskaidrojumam, liecina par pārkāpumu. Administratīvā apgabaltiesa ir atcēlusi KP 2011. gada lēmumu daļā par pārkāpuma konstatēšanu SIA Pārtikas kompānija darbībās, pieņemot „citu loģisku izskaidrojumu” lietas apstākļiem.

KP bija konstatējusi aizliegtu vienošanos starp trijiem uzņēmumiem, kuri iesniedza pēc satura un noformējuma identiskus tehniskos piedāvājumus pārtikas piegādes konkursā Jūrmalas izglītības iestādēm. Piedāvājumu tehniskās un rokrakstu ekspertīzes gaitā tika konstatēts, ka piedāvājumi izdrukāti no viena printera un nevienam nav īsta paraksta.

Uzņēmumu iesniegtie finanšu piedāvājumi atšķīrās par aptuveni 5% un vairāk, izņemot daļu par piena produktiem, kurā norādītās cenas visiem produktiem bija identiskas. Izmeklēšanas gaitā divu uzņēmumu vadītāji liecināja, ka paši vai to darbinieki sagatavojuši, parakstījuši un iesnieguši piedāvājumus, un nespēja sniegt izskaidrojumu piedāvājumu sakrītībai. Pārtikas kompānija norādīja, ka piedāvājumu sastādītājs uzņēmuma juridisko pakalpojumu sniedzējs. Juridisko pakalpojumu sniedzēja pārstāvis liecināja, ka piedāvājumu pats nav sastādījis, bet tikai pārbaudījis.

Ar KP lēmumu uzņēmumiem tika uzlikts naudas sods 2% apmērā no iepriekšējā finanšu gada apgrozījuma: aptuveni Ls 150 000 Pārtikas kompānijai un aptuveni Ls 7 000 un Ls 15 000 abiem pārējiem uzņēmumiem.

Astoņos lietas izmeklēšanas mēnešos un vēlāk pieteikumos tiesai uzņēmumi neizskaidroja piedāvājumu sakrītības. Taču vēlāk Pārtikas kompānija pieteikumu tiesai papildināja un atrada lieciniekus, kuri sniedza „citu loģisku izskaidrojumu”.

Pārtikas kompānijas piedāvājumu faktiski esot sastādījis juridisko pakalpojumu sniedzēja apakšuzņēmējs, kas bijis nolīgts arī abu pārējo uzņēmumu piedāvājumu sagatavošanai. Minētais jurists nevienam šo apstākli nav atklājis. Jurists par pamatu visu uzņēmumu piedāvājumiem izmantojis viena uzņēmuma sastādīto tehnisko piedāvājumu, bet piedāvājuma cenas saņēmis no katra uzņēmuma atsevišķi. Sākotnēji pieteikumus parakstījuši katra uzņēmuma vadītāji paši. Taču tieši pirms pieteikumu iesniegšanas jurists konstatējis pieteikumu neatbilstību konkursa nolikuma prasībām, veicis korekcijas, no sava datora izdrukājis visus pieteikumus no jauna un divus no tiem pats arī parakstījis. Cik noprotams, tieši šajā procesā nelaimīgā kārtā visos piedāvājumos tikušas iekopētas vienādas piena produktu cenas.

Abu pārējo uzņēmumu vadītāji tiesā apstiprināja minētos faktus – tie nav vēlējušies atklāt jurista iesaisti piedāvājuma sagatavošanā, jo viņš saņēmis „algu aploksnē”. Pārtikas kompānijas nolīgtais juridisko pakalpojumu sniedzējs liecināja, ka viņa agrākie apgalvojumi par piedāvājumu izskatīšanu vienīgi „no juridiskā viedokļa”, turklāt nepieminot apakšuzņēmēja iesaisti, izskaidrojami tikai ar to, ka viņš atbildējis uz tiešiem jautājumiem ar konkrētu atbildi.

Apgabaltiesa sniegtos paskaidrojumus uztvērusi ar izpratni. „Izvērtējot pierādījumus lietā kopsakarā”, tiesas ieskatā ne tikai liecības, bet arī ekspertīzes slēdziens, ka piedāvājumi izdrukāti no viena printera un ka tiem nav īstu parakstu, pierāda Pārtikas kompānijas teikto.

Lai gan apgabaltiesa piekrita KP viedoklim, ka alternatīvais apstākļu skaidrojums sniegts ļoti novēloti, tā tomēr uzskatīja par ticamu skaidrojumu, ka Pārtikas kompānijas darbinieks, kas bija atbildīgs par piedāvājuma gatavošanu, atradās atvaļinājumā un juridisko pakalpojumu sniedzējs kavējās ar atbildes

sniegšanu, tāpēc Pārtikas kompānijai izdevās noskaidrot lietas patiesos apstākļus tikai pusotru mēnesi pēc KP lēmuma pieņemšanas un gandrīz 10 mēnešus pēc izmeklēšanas uzsākšanas. Bez Īpaša izskaidrojuma apgabaltiesa atkāpās no pašas un Senāta daudzkārt sacītā, ka agrāk sniegtiem paskaidrojumiem piešķirama augstāka ticamība (Administratīvās apgabaltiesas 05.02.2009. spriedums lietā Nr. A42556806, LR Augstākās tiesas Senāta 29.04.2011. spriedums lietā Nr. A43005209).

Nesniedzot pamatojumu, tiesa arī lēmusi, ka abi pārējie uzņēmumi izmantojuši Pārtikas kompānijas piedāvājumu par paraugu un atskaites punktu lētāku piedāvājumu sagatavošanai, un atstājusi spēkā KP lēmumu attiecībā uz šiem uzņēmumiem. Sevišķi interesants ir apgabaltiesas secinājums, ka Pārtikas kompānijai kā uzņēmumam, kura apgrozījums ir būtiski lielāks nekā diviem pārējiem iesaistītajiem uzņēmumiem, nebūtu „ekonomiskas lietderības” vienoties ar konkurentiem.

Ar interesi jāgaida, vai tiks ierosināta kasācijas tiesvedība un vai Senāts piekritīs apgabaltiesas secinājumiem.

[Atpakaļ uz sākumu](#)

## Argumenti par pamattiesību neievērošanu joprojām neizpelnās tiesu ievēribu

[tiesas.lv](#)

Administratīvā apgabaltiesa taisījusi spriedumu, ar kuru noraidīts SIA MAXIMA Latvija (MAXIMA) pieteikums par KP lēmuma atcelšanu lietā par tirdzniecības centru nomas līgumos ietvertajiem ierobežojumiem iznomāt telpas konkurentiem. Pieteicēja citastarp sūdzējās, ka lēmuma pieņemšanas gaitā KP pārkāpa tiesības uz aizstāvību.

Eiropas Komisijai izmeklējot konkurences lietas, svarīgs procesa elements ir iebildumu paziņojuma (Statement of Objections) nosūtīšana pusei, kuras darbības tiek izmeklētas. Prasība pēc šāda dokumenta izriet no ES tiesību pamatprincipiem, kas liek nodrošināt tiesības uz aizstāvību. Iebildumu paziņojumiem jāsaturs tādi fakti un argumentācija, kas ļauj pusei saprast, par ko tā apsūdzēta, un sniegt argumentus aizstāvībai. Iebildumu paziņojumos jānorāda, vai Komisija ir nodomājusi noteikt naudas sodu, jāapraksta principi naudas soda aprēķināšanai, un, ja iespējams – jānorāda arī uzņēmuma apgrozījums laika periodā, kas tiks ņemts vērā, nosakot naudas sodu. Ja pēc iebildumu paziņojuma izdošanas Komisija atklāj jaunus faktus vai vēlas pēc būtības mainīt iebildumu vēstulē ietverto argumentāciju, tai jāizdod papildus iebildumu paziņojums.

(sk. [Komisijas paziņojumu par paraugpraksi attiecībā uz lietu izskatīšanu saskaņā ar LESD 101. un 102. pantu](#)).

Eiropas Cilvēktiesību tiesa jau sen ir atzinusi, ka piedēvēts konkurences tiesību pārkāpums kvalificējams kā kriminālsūdzība Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas izpratnē pat tad, ja valsts likumi konkurences tiesību pārkāpumus kvalificē kā administratīvus nodarījumus. Tādēļ arī Latvijas tiesām ir pienākums pārbaudīt, vai konkurences lietas izmeklēšanā ievēroti kriminālprocesam atbilstoši pamattiesību standarti. Latvijas Konkurences likums procesuālos aspektos ir skops un neregulē citastarp „apsūdzības” būtības paziņošanu izmeklēšanas beigās.

KP, atbildot uz MAXIMA argumentu, norādīja, ka Konkurences likumā „*ir ietverts formāls informēšanas pienākums par lēmuma pieņemšanai nepieciešamās informācijas iegūšanu lietā, lai tirgus dalībnieks varētu izmantot Konkurences likumā [paredzētās] tiesības iepazīties ar lietu, izteikt savu viedokli un iesniegt papildus informāciju*], nevis pienākums uzskaitīt visus lietā esošos pierādījumus. Normatīvie akti neparedz KP pienākumu paziņojumā par to, ka lietā ir iegūta nepieciešamā informācija, iekļaut identisku pamatojumu un norādīt pierādījumus, kas tiks norādīti administratīvajā aktā.”

Kā noprotams, apgabaltiesu pilnībā apmierināja KP viedoklis, ka likumā noteikts tikai „formāls” informēšanas pienākums. Tiesa pieteicējai atbildēja, ka no tiesību normas neizriet pienākums „*norādīt pilnīgi visu informāciju, kas tiks ietverta [lēmuma pamatojumā]*”. Tiesa nepauda nekādu viedokli par to, vai pirms lēmuma pieņemšanas adresātam sniegtā informācija bija pietiekama, lai realizētu tiesības uz aizstāvību.

Jānorāda, ka, neraugoties uz skopo regulējumu, praksē KP paziņojumi par lēmuma pieņemšanai nepieciešamās informācijas savākšanu ir detalizēti un satur gan lietas apstākļu aprakstu, gan juridisko vērtējumu. Tie mēdz būt desmitiem lappušu garī. Pēc būtības šie paziņojumi ir ekvivalenti Eiropas Komisijas iebildumu paziņojumiem, lai gan tikai nesen KP ir sākusi šajos paziņojumos ietvert (joprojām nepilnīgas) norādes par potenciāli piemērojamo naudas sodu un tā aprēķina metodiku. Taču ne vienmēr KP atklāj visus faktus un vērtējumus, kuri vēlāk izrādās būtiski lēmumā par pārkāpumu. Dažās lietās, tikai saņemot lēmumu, tirgus dalībnieki uzzina par kādu ekonomisku vai juridisku teoriju vai faktu interpretējumu, kas nav bijis pausts paziņojumā un kuru nav bijis iespējams atspēkot.

KP lietas materiāli parasti ir ļoti apjomīgi. Ja tirgus dalībniekam pirms lēmuma pieņemšanas netiek darīts zināms, kurus no daudzajos sējumos fiksētajiem faktiem KP uzskata par būtiskiem un kādi secinājumi no tiem izdarāmi, tirgus dalībniekam ir liegta aizstāvības iespēja.

Latvijas administratīvajās tiesās argumenti par pamattiesību neievērošanu saimnieciskās lietās joprojām neizpelnās ievēribu, un darbības, kas veicamas lietas izmeklēšanas gaitā līdz lēmuma pieņemšanai, tiesa uzskata par mazsvarīgām formalitātēm.

[Atpakaļ uz sākumu](#)

## Citviet

### Somija – dominējošs stāvoklis patērīna preču mazumtirdzniecībā pie 30% tirgus daļas

2014. gada 1. janvārī stāsies spēkā grozījumi Somijas konkurences likumā, kas paredzēs, ka dominējošu stāvokli ieņem uzņēmums vai vairāki uzņēmumi, kuru tirgus daļa patērīna preču mazumtirdzniecības tirgū Somijā pārsniedz 30%. Tādējādi Somija pievienosies tām nu jau samērā daudzajām Eiropas valstīm, kurās ieviests īpašs regulējums attiecībā uz mazumtirdzniecības tirgus dalībniekiem. Somijas mazumtirdzniecības tirgus ir viens no koncentrētākajiem Eiropā. Diviem tirgus dalībniekiem – Kesko un S-Group – kopā pieder vairāk nekā 80% tirgus. Neskatoties uz būtiskajām tirgus daļām, līdz šim neviens no minētajiem uzņēmumiem netika uzskatīts par dominējošu stāvoklī esošu.

Atšķirībā no Latvijas Konkurences likuma noteikumiem Somijas likums paredzēs skaidru tirgus daļas sliekšni, pie kura sasniegšanas mazumtirdzniecības uzņēmums uzskatāms par dominējošu. Somijas likums neietvers īpašu aizliegumu sarakstu – uz mazumtirdzniecībā dominējošiem izņēmumiem attieksies tikai vispārējais aizliegums ļaunprātīgi izmantot dominējošo stāvokli.

[Atpakaļ uz sākumu](#)

### Zviedrija – konkurences iestāde nemierā ar pašvaldības prasību jaunas mājas pieslēgt centralizētajai apkurei

[kkv.se](#)

Zviedrijas konkurences iestāde vērsusies Stokholmas apgabaltiesā, lai panāktu aizliegumu Vēkhjo (Växjö) pašvaldībai uzstāt uz obligātu centralizētās apkures izmantošanu jaunās ēkās, kas būvētas uz pašvaldības pārdotas zemes. Iestāde uzskata, ka šāda prasība spiež māju īpašniekus izvēlēties vienu piegādātāju un vienu enerģijas veidu. Tā prasa uzlikt pašvaldībai sodu 5 miljonu kronu apmērā, kas būtu maksājams, ja prasība par centralizētās apkures izmantošanu netiktu atcelta.

Zviedrijas konkurences likumā ietverta īpaša normas, kas noteic, ka pašvaldības nedrīkst pārdot pakalpojumus tādā veidā, kas ierobežo konkurenci.

[Atpakaļ uz sākumu](#)

---

## Biroja jaunumi

### Atgādinājums: Rīta seminārs par personas datu aizsardzību 3. oktobrī

Ceturtdien, 3. oktobrī, plkst. 9:30, Radisson Blu Hotel Latvija konferenču zālē "Ksi", Elizabetes ielā 55, notiks mūsu biroja rīta seminārs „Ceļvedis darbinieku un klientu personas datu apstrādē”, kuru vadīs biroja jurists [Jānis Bogdasarovs](#).

Dalības maksa: LVL 25,00 plus PVN. Raidla Lejiņš & Norcous klientiem dalība seminārā bez maksas.

Stikāka informācija un reģistrēšanās semināram [šeit](#).

[Atpakaļ uz sākumu](#)

---

Šī ziņu vēstule ir ZAB RAIDLA LEJIŅŠ & NORCOUS publikācija un nav uzskatāma par juridisku padomu vai juridisku atzinumu par jebkādiem tajā minētiem faktiem vai apstākļiem. Mēs esam pielikuši pūles, lai apkopotu un sagatavotu ziņu vēstulē pieejamo informāciju, taču mēs negarantējam informācijas pareizību, pilnību vai aktualitāti. Ziņu vēstules saturs paredzēts vispārīgai informācijai, un mēs iesakām konsultēties ar juristu par Jums aktuālu konkrētu situāciju, precizējot Jūs interesējošos juridiskos jautājumus.

**ZAB RAIDLA LEJIŅŠ & NORCOUS** | K. Valdemāra iela 20, Rīga | Tel: +371 67240 689 | [www.rln.lv](http://www.rln.lv)